

EL TREBALL AMB INFANTS AMB TEA A L'ESCOLA ORDINÀRIA

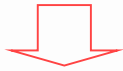
L'ALUMNAT AMB TEA: CARACTERÍSTIQUES COGNITIVES I EMOCIONALS. NECESSITATS EDUCATIVES

17- 11-2017

NURIA MONREAL

CARRILET: UN CENTRE ESPECÍFIC PER NENS I NENES AMB TEA

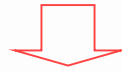
Centre Especial Carrilet, SCCL. www.carrilet.org

CENTRE EDUCATIU i TERAPÈUTIC CARRILET

▶ **Escola Específica per infants amb TEA**
[Concertada pel Departament d'Educació] i amb conveni amb el Servei Català de la Salut = Centre de dia **específic per a nens i nenes amb TEA.**

▶ Es desenvolupen programes educatius i terapèutics per poder donar resposta a les necessitats dels infants (3-12 anys).

CENTRE DE TRACTAMENTS CARRILET

▶ Espai de **tractaments psicoterapèutics** que atén des d'una perspectiva psicodinàmica i un plantejament interdisciplinar, amb l'objectiu de donar resposta a les necessitats psicològiques, socials i de desenvolupament de les persones amb TEA, TMG, TC i Trastorns de la Relació i la Comunicació. (Totes les edats)

CENTRE DE RECURSOS, INVESTIGACIÓ i FORMACIÓ CARRILET

▶ Centre de recursos específic, que neix amb la intenció de ser un espai de referència, investigació, formació, informació i recolzament a familiars, a altres professionals de la xarxa i a estudiants.

TRETS FONAMENTALS DE LA NOSTRA INTERVENCIÓ

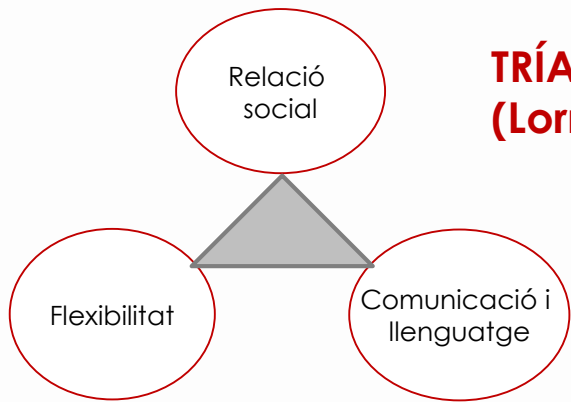
- ❑ **Comprensió** psicodinàmica dels Trastorns de l'Espectre Autista.
- ❑ **Referent del departament de psicologia i psiquiatria** per a cada alumne, durant tota la seva estada al nostre centre (i la resta d'escolaritat)
- ❑ Complementarietat del treball **educatiu i terapèutic** coordinat amb altres dispositius de la xarxa socio-sanitària i educativa.
- ❑ Equip **interdisciplinari**, coordinat amb altres dispositius de la xarxa socio-educativa i educativa.
- ❑ Treball intensiu **d'acompanyament i recolzament a les famílies.**
 - Atenció segons les necessitats: reunions, orientacions, seguiments,... (psicòlegs)
 - Contacte diari: aspectes importants i síntesis de la jornada (personal atenció directa)
 - Grups d'autoajuda (pares i germans)

SITUACIÓ ACTUAL DEL DIAGNÒSTIC DE TEA

SITUACIÓ ACTUAL DEL DIAGNÒSTIC D'AUTISME SEGONS MANUAL

DSM-V: EVOLUCIÓ DEL CONCEPTE: TGD → TEA (es considera un espectre i per tant no té connotació estàtica).

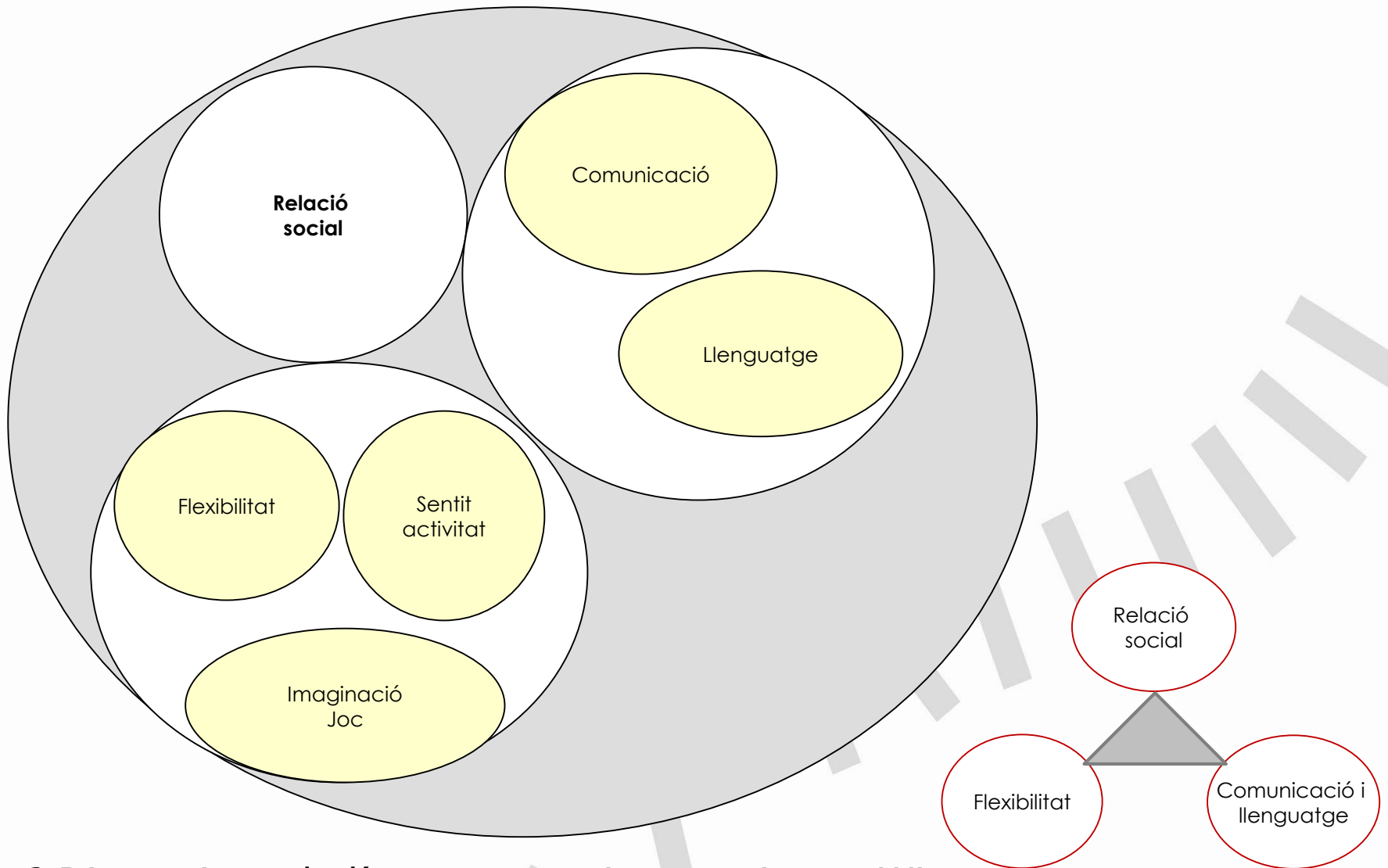
TRÍADA AUTISTA (Lorna Wing)

Les dues categories dels TEA son: deficiències en la comunicació social (els problemes socials i de comunicació es combinen) i comportaments restringits i repetitius)

Gravetat: lleu, moderat, greu.

S'especifica el grau de necessitat i d'ajuda en cada un dels símptomes

6 Dimensions de l'espectre autista per Lorna Wing

SIMPTOMATOLOGÍA

NO LLENGUATGE

LLENGUATGE ESTEREOTIPAT
SENSE QUALITAT RECÍPROCA

NO INTERACCIÓ SOCIAL

INTERACCIÓ A PARTIR DELS
INTERESOS PROPIS

AUTOSENSORIALITAT

INTERESSOS RESTRINGITS I
ESTEREOTIPATS

COND. AUTO O HETERO
AGRESIVES

PASSIVITAT, INDIFERENCIA

COMPRENSIÓ I FUNCIONAMENT DELS NENS AMB TEA

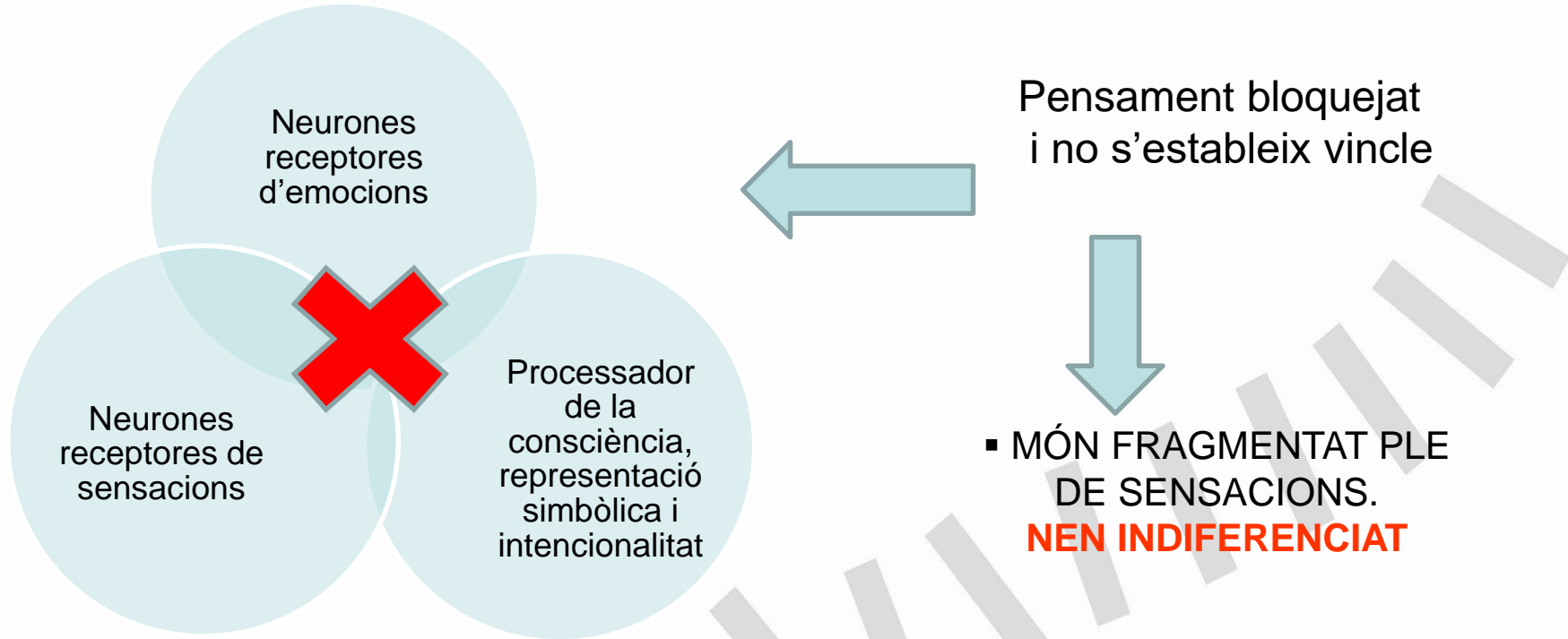
**PERQUÈ ES DONEN DIFICULTATS EN LA
SIMBOLITZACIÓ I APRENTATGES?**

REQUISITS BÀSICS PER QUE ES DONI EL PROCÉS D'APRENTATGE

La primera font d'aprenentatge és el **vincle mare – nadó** que proporciona:

- Una experiència plaent
- Font de seguretat i contenció. Afavoreix la motivació per descobrir.
- El permet poder tolerar millor la frustració, i així anar desenvolupant el seu pensament.
- L'afecte permet registrar l'experiència en la memòria per evocar i reconstruir els records.

PROCÉS ALTERAT EN L'AUTISME NECESSARI PER ARRIBAR A LA SIMBOLITZACIÓ (KLIN I JONES)

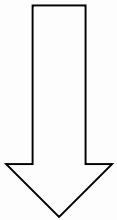

* Alguns comportaments poden ser entesos com una forma d'intentar regular els fluxes sensorials que els desborden i desorganitzen. **Grandin diu : " mis rabieta en la infancia no eran tanto una expresi3n de emociones como una sobrecarga de los circuitos".**

**Plasticitat neuronal fa que les xarxes neuronals canviïn en interacci3n amb el medi i on les relacions son fonamentals.

CONSEQUÈNCIES DE LA INDIFERENCIACIÓ

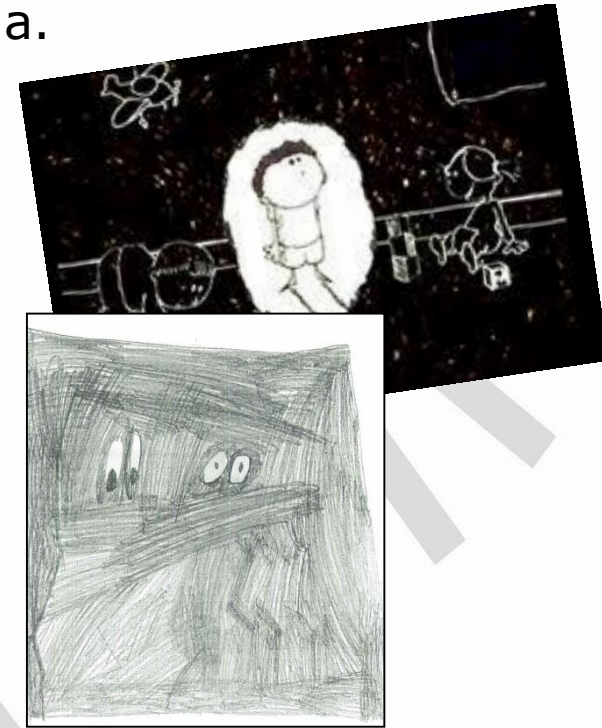
- No hi ha consciència d'un altre ni identitat pròpia.
- No empatia.
- Només existeix allò que és visible i per tant, no hi ha representació mental d'allò absent.

- Entorn viscut com hostil. Senten POR!
- Hipersensibilitat
- No tolerància a la frustració

Cal ajudar a fer progressivament el procés de diferenciació
(dificultat de triar...)

“Cuando estamos atemorizados no funcionamos ni nos sentimos bien.
Los autistas nos encontramos casi siempre así.” Ros Blackburn

Nens on el sentiment de predominança és la POR { desconnecten
reacció cap a fora

El món es mou i no poden controlar-lo perquè no tenen recursos

ANSIETAT CATASTRÒFICA

-Fa referència a la ruptura o trencament que sent nen amb autisme quan es dóna un canvi o separació i com a conseqüència de no viure el vincle con una font de contenció.
*Que passa quan es manifesta dins d'un grup. Projeccions!!

OBJECTE AUTISTA

- Funció: Imprimir una sensació en general tàctil en el cos, que fa desaparèixer el malestar i la frustració que sent el nen, es a dir, es confonen les propietats de l'objecte amb les del nen. S'obté falsa seguretat i es dóna un anclatge en un món sensorial.

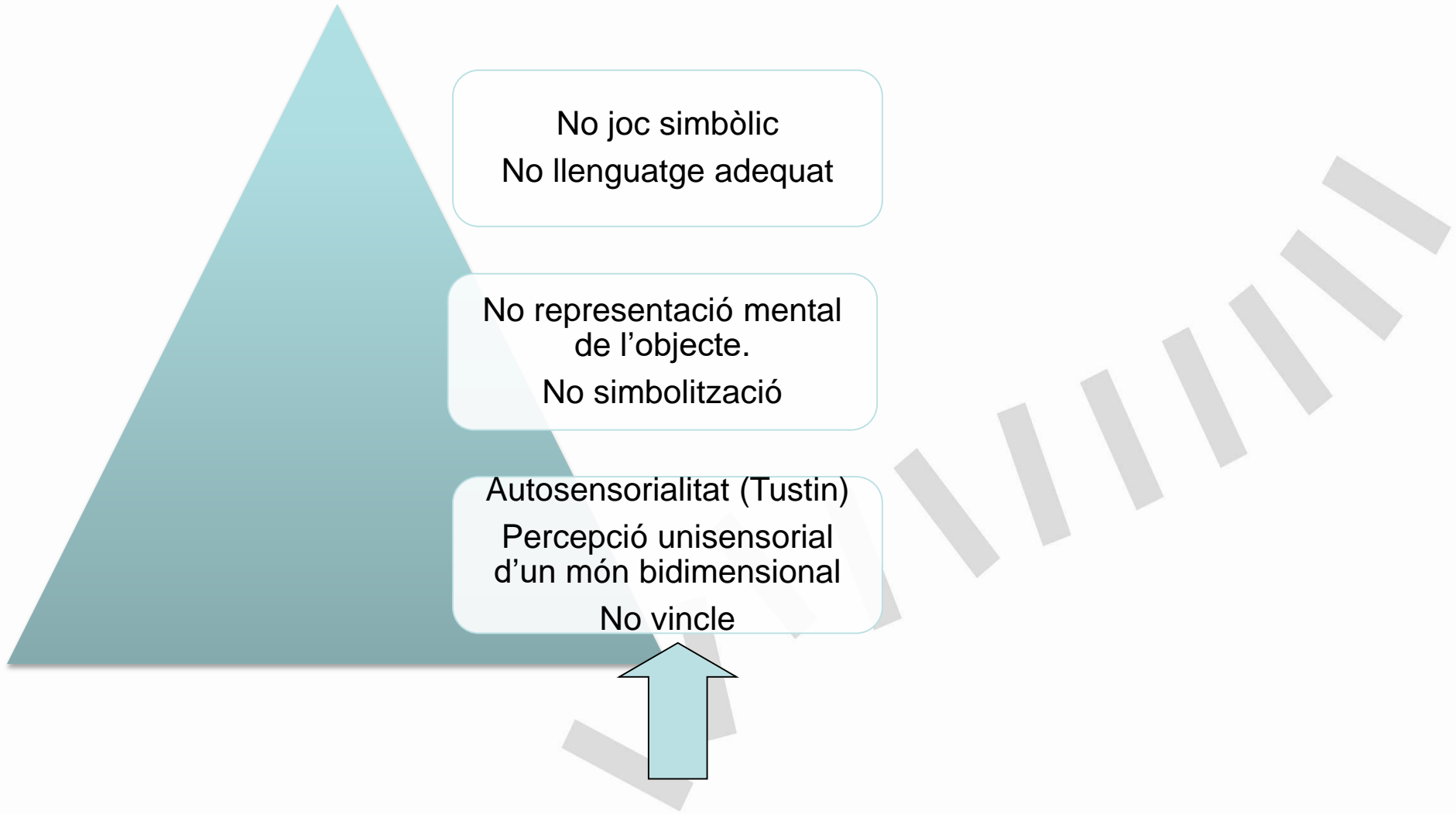
FORMES AUTISTES (saliva, fils...); ESTEREOTIPIES I MANIERISMES; RITUALS

Esquema Joseph, 1993

DIFICULTATS EN EL DESENVOLUPAMENT DEL NEN AMB AUTISME

CARRILET

espai terapèutic atenció integral vincle maduració afectiva desenvolupament
relacional estimulació personalitat aliança terapèutica mirada compartida relació
comunicació espai terapèutic atenció integral vincle maduració afectiva
desenvolupament relacional estimulació personalitat aliança terapèutica mirada

**TREBALL A L'AULA.
SUGGERIMENTS GENERALS PER A
LA PRÀCTICA DEL DIA A DIA.**

OBSERVACIÓ I COMPRENSIÓ DEL FUNCIONAMENT MENTAL DEL NEN AMB TEA

No voler començar a actuar sense haver-nos donat temps d'OBSERVAR al nen i establir un vincle de seguretat amb ell.

Observar NO és perdre el temps.

"És impossible no comunicar" per això haurem de deixar fer per entendre.

També és bàsic observar-nos a nosaltres mateixos, com ens sentim?

COMPRENDRE què significa percebre el món a través de lo concret, lo sensorial i iniciar la intervenció des d'aquí.

Ex: nens que enganxen un sobre altre, que ja pot guardar a la butxaca, que descobreix mirall, que interactua amb altre per objecte, etc.

Recurs de la **imitació** (permet entendre el que senten, es poden veure reflectits, com poden anticipar el que faràs poden gaudir).

+ COMPRENSIÓ → + RECURSOS TINDREM

EXEMPLES D'ASPECTES PER OBSERVAR:

Relació espacial: actitud general, dificultat per canviar d'espai, preferències dins l'espai, posicions concretes a espais, moviment del cos en l'espai.

Relació objectal: actitud general, davant els objectes nous, preferències d'objectes, sentiment de propietat, manipulació d'objectes, cura del material, ordre en els materials, joc.

Relació adult: mirada, davant l'apropament físic, davant les demandes, confiança, demandes d'ajut

Relació iguals: actitud general, dificultat per compartir, davant les intervencions dels nens, capacitat per defensar-se, capacitat d'empatia, comunicació amb els nens.

Hàbits:

Vestit: cura, davant la roba nova, davant la demanda de vestir-se, preferències concretes.

...PAUTES D'OBSERVACIO

Hàbits:

- Menjar: actitud davant el menjar, gust pel menjar, negació a tastar nous gustos, utilització de coberts, masticació/deglució
- Personal: aspecte general, actitud davant la neteja, demandes per cordar-se bé...
- Esfínters: pipi, caca

Treball escolar: davant els diferents materials, davant propostes de l'adult, capacitat d'espera, capacitat per compartir l'adult, capacitate per mantenir postura adequada, reacció davant el significat, destressa manual.

Expressió d'emocions: davant alegria, enuig, por, dolor

Llenguatge verbal i escrit: davant consignes conegudes, davant consignes no habituals, davant preguntes tancades, expressions verbals, demanar objectes, davant el llenguatge escrit: lectura, davant el llenguatge escrit: escriptura.

Entrades i sortides: actitud general, comiat dels pares, comiat de l'escola, retrobades, davant les interrupcions festives, relació espai- despedida.

OBJECTIUS TERAPEUTICS

Acompanyar als nens amb TEA a fer un camí cap a la diferenciació. Passar d'un món sensorial a un relacional, és una tasca constant en el dia a dia.

Això serà possible a través dels vincles afectius establerts, per això és important que hi hagi una **figura de referència** amb qui establir un vincle.

La seva funció serà la de fer de jo auxiliar (contenir, tolerar, digerir i donar sentit a les accions). Sovint ens poden posar a prova per comprovar si "aguantem" allò que ens avoquen.

Millora en els vincles

Millora en els aprenentatges

FUNCIÓ DE JO AUXILIAR (ser com el cap del nen)

- Atenció amb anticipar-se i donar-ho tot fet! No sobreprotegir.
- Utilitzar el sentit comú. Buscant equilibri entre respecte a les seves necessitats i fer noves propostes per anar acumulant experiències relacionals positives.
- Importància d'ajudar a la persona amb autisme **mitjançant preguntes** que ell no pot plantejar-se.

"Podemos notar calor, sudor, pero no pediremos que bajen la persiana. No se que si cambio de sitio estaré mejor, alguien me lo tiene que decir " (R. Blackburn)

" Cuando nos aburrimos o nos comportamos mal necesitamos que se nos de ideas para hacer algo diferente."

" *Lo opuesto a la ansiedad no es la calma es la confianza*"

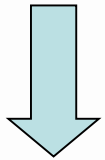
Sobre la **dificultat** de les preguntes

DIFICULTAT
(ECOLÀLIA)

1. Convertir la frase en afirmativa inacabada
2. Pregunta tancada (amb suport visual)
3. Pregunta oberta (amb suport visual)
4. Pregunta tancada (sí/no)
5. QUÈ?
6. QUI? ON?
7. QUAN? COM?
8. PERQUÈ?

SUPORT VISUAL

- Actituds terapèutiques per ajudar a desenvolupar la comunicació i el simbolisme, a través de:

- Permetre la indiferenciació inicial si cal i anar afegint microcanvis.
- Restablir les connexions i integració sensorioemocional
- Imitació
- Sintonia
- Reciprocitat
- Torns comunicatius i musicals amb cançons
- Comunicació infraverbal
- Atenció conjunta

- Alguns dels espais interactius que es donen de forma natural al llarg del dia:
 - La separació de la casa i família i l'arribada a escola.
 - La preparació per sortir de la classe i anar cap al pati.
 - La retornada del pati a la classe.
 - Preparació del dinar. L'acomiadament del professor.
 - Retrobada i inici de les activitats.
 - Preparació per l'acomiadament i retrobada casa i família.
 - L'estona que es treballen els hàbits d'higiene i alimentació.

COM PLANTEJAR L'APRENTATGE.

- El **treball d'autonomia** implicarà fer un treball de separació i diferenciació. És molt important treballar els hàbits com un aspecte prioritari per la qualitat de vida de les famílies i sobretot d'ells mateixos.
- Cal afavorir **aprenentatges vivencials i funcionals**, i entendre que les activitats proposades no seran l'objectiu final sinó el mitjà per treballar aspectes terapèutics i educatius.
Ex: preparar els esmorzars, preparar taula, comprar al supermercat amb consignes clares, ajudar a endreçar materials, regar les plantes, anar a la biblioteca, reciclar, esport!...
- Intentar **involucrar-los en el món** en el que viuen: diari, música, esports, jocs de taula, festes del calendari...
- **Utilitzar la sensorialitat** dels nens per planificar les activitats. És important fer propostes que passin per la pell com: tallers de cuina, taller sensorials amb textures diferents, tallers de massatge per treballar la consciència de cos, tallers de ciència, plàstica...

Joc heurístic: pretén a partir de varietat d'estímuls sensorials amb qualitats de forma, textura, pes, color, volum, temperatura, so, mida, gust diferents, afavorir:

- Manipulació
- Exploració
- Combinació d'objectes...

• **Característiques d'aquest tipus d'activitats:**

- Entorn estable, estructurat
- La repetició de l'estructura
- No s'espera res concret
- Espai amb poques paraules, menys invassiu
- Els objectes seran intermediaris per a que es doni la relació.
- Espai lúdic que necessita de contenció

COM PROCESSEN LA INFORMACIÓ

- Aprenentatge i pensament concret:
 - En poder pensar només en allò visible que està present, necessitem recursos visuals que cobreixin aquesta falta com: imatges, vídeos, resums a la pissarra...
 - No generalitzen els aprenentatges. Cal molta comunicació entre famílies i escola.
 - La seva hipersensibilitat als canvis faran que qualsevol interrupció de l'activitat el distregui i el faci desconnectar.

- No integren la informació que reben des de diferents canals sensorials pel que arribar a una idea general o global és difícil.
 - Important que nosaltres siguem els que fem ponts en els seus coneixements, i els hi puguem repetir cada nova informació integrada amb el que ja sap.
 - L'ús de suports audiovisuals serà molt necessari.
- Ex: resum a l'inici de classe, lectures de llibres llargs fent el record de tot el que es porta llegit fins el moment.

A l'hora de fer un treball més escolar, tenir en compte:

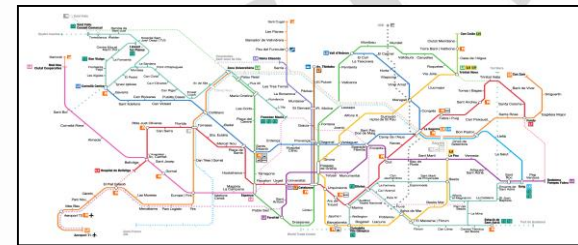
- Hipersensibilitat i poca tolerància a la frustració.
- Les consignes han de ser molt clares i concretes. Ex. No podrien realitzar activitats abstractes com un resum per la seva tendència a quedar-se amb els detalls de les coses i no pas amb la imatge general.

Teoria de la **coherència central**.

Fan un processament de la informació centrat en el mínim detall, sense arribar a configurar-se el significat global.

Partir dels **interessos dels nens** amb l'objectiu d'apropar-nos.

Gestionar poc a poc les temàtiques que el mantenen lluny dels altres, bé reconduint o ampliant cap a altres interessos.

CARRILET

espai terapèutic atenció integral vincle maduració afectiva desenvolupament
relacional estimulació personalitat aliança terapèutica mirada compartida relació
comunicació espai terapèutic atenció integral vincle maduració afectiva
desenvolupament relacional estimulació personalitat aliança terapèutica mirada

ESTRATÈGIES DIDÀCTIQUES

ESTRUCTURA DE L'AULA I DE LES ACTIVITATS

- Permetrà que puguin tenir una organització mental del lloc físic que ocuparà cada cosa o d'allò que succeirà.
- Importància de diferenciar clarament els moments: inici, desenvolupament, final.
- Si és possible, seqüenciar activitat.
- El grau de dificultat s'anirà complicant en la mesura que el nen vagi evolucionant i per tant obrint-se al món sense tanta por.

REPETICIÓ

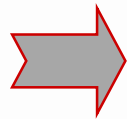
La repetició donarà resposta a la necessitat de controlar l'entorn, i a la necessitat de repetir les coses per arribar al significat.

Les rutines també funcionen com a organitzador mental i afavoreixen l'**autonomia** del nen.

La repetició pot generar en l'adult avorriment, mentre que en el nen amb TEA es tradueix en tranquil·litat i opcions de poder participar de les activitats per ser previsibles.

Saber donar temps

Ex: contes

ANTICIPACIÓ

- Permet poder avançar a través de diferents recursos (visual, verbal...)allò que succeirà a l'entorn del nen.
- Treball de representació mental
- Necessitat de controlar-ho tot. "I ara que farem??"
- Anticipar les seves angoixes per contenir-les abans que es donin.

Exemples:

- Calendari, piscina
- Pors: festes com el carnestoltes

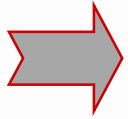
RECORD

Permet donar continuïtat a la seva vida.

Important fer un treball del record vivencial.

Ens permet poder parlar de coses que no estan presents o recordar la situació lligada a la forma com ho va viure, fent referència tant a aspectes més positius com a pors.

Exemples: conte de carrilet, llibreta del cap de setmana...

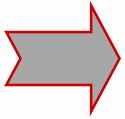
EL TREBALL DE LÍMITS

- Els ajuda a poder organitzar-se mentalment i a contenir-se, els límits ajuden a aguantar les ansietats i pors que apareixen en el procés de diferenciació.
- **Els límits calmen!**
- La nostra actitud ha de ser coherent.
- Davant les seves externalitzacions (processos no simbòlics on s'externalitza sense consciència, Coromines, 1998), reparar i mostrar nous patrons.

*Atenció amb l'ús excessiu!

EINES COMUNICATIVES. COM AFAVORIR ELS PRE-SÍMBOLS I PROCÉS SIMBÒLIC:

VERBALITZACIÓ

- Entenem la verbalització com una forma de donar un possible significat i una emocionalitat a les seves conductes. Posar paraules al que està passant.
- Ajudar a construir un món de significat a través de les nostres interpretacions.
- La verbalització l'entenem com un procés. Quan és important verbalitzar i quan no.
- Especial atenció en les primeres vegades.
- Saber respectar el temps.
- En nens més evolucionats, estarà relacionat amb les normes i habilitats socials.

Ex: tutories

ESQUEMA DE LA Dra. COROMINAS

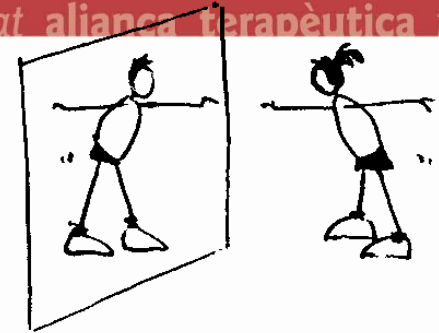
- Nivells
1. Verbalitzar a un nivell molt descriptiu allò que fa el nen.
 2. Verbalitzar les sensacions més corporals que podem relacionar.
 3. Afegir a la sensació, un sentiment (satisfacció, rebuig, dolor).
 4. Intentar evocar el record.

*El llenguatge haurà de ser clar, concret i coherent.

**Aquest esquema es podrà utilitzar tant a nivell oral com escrit. En el segon cas ens permetrà poder recollir i guardar les paraules per tal de rellegir-les quan considerem oportú o el nen ho necessiti. També es pot dibuixar.

VERBALITZACIÓ

Importància de la **dramatització** com un recurs més.

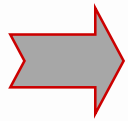
-Fer de mirall del nen, i retornar-li una imatge que reflecteixi les emocions d'allò que està vivint i sentint.

Pot donar-se en 2 sentits.

- Si la dramatització no conscienciada, la realitza el nen, verbalitzar allò que ens suggereix.

- Quan la dramatització la fa l'adult es per ajudar al nen a que prengui consciència d'allò que està fent. Es vegi reflectit en tu. Ex. Imitar la falta de contacte ocular o la seva forma d'enfadar-se.

L'ÚS del DIBUIX també ens pot servir per "verbalitzar" una situació, i posar una imatge a allò que ha succeït.

COM AFAVORIR ELS APRENTATGES SOCIALS

EN NENS AMB TEA ELS HAUREM D'AJUDAR A COMPENDRE EL MÓN...

-Prenent consciència de que cada persona és diferent i per tant, no hi ha una única forma de veure les coses, no hi ha una equivalència psíquica entre les persones. (Fonagy, Target, 1996).

-Ajudar a conscienciar les coses que li passen, veient les conseqüències dels seus actes, ajudar a “**pensar abans d’actuar** impulsivament” (Allen, Fonagy, Bateman, 2008). Consciència de diferència.

-Per la seva part haurà una gran necessitat de disposar de regles i normes. Dificultat en flexibilitzar: “tu dijiste...”